EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 12 17
COM(2025) 768 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Dešimt „Kūrybiškos Europos“ metų

{SWD(2025) 418 final}

1. Įvadas

Programa „Kūrybiška Europa“ yra Europos Sąjungos programa, skirta kultūros, kūrybos ir audiovizualiniam sektoriams remti. Šioje ataskaitoje pateikiami pagrindiniai 2014–2020 m. programos „Kūrybiška Europa“ (toliau – KE 1) galutinio vertinimo ir 2021–2027 m. programos „Kūrybiška Europa“ (toliau – KE 2) laikotarpio vidurio vertinimo rezultatai, laikantis atitinkamų abiejų teisinių priemonių[1] nuostatų. Siekiant patenkinti konkrečius poreikius, abiejų programų veiksmai buvo suskirstyti į tris paprogrames: MEDIA (audiovizualinis ir vaizdo žaidimų sektoriai), Kultūros (visi kiti kultūros ir kūrybos sektoriai) ir Tarpsektorinę (įskaitant naujienų žiniasklaidos sektorių).

Europos Sąjungos vaidmuo kultūros srityje reglamentuojamas pagal subsidiarumo principą, kaip nurodyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV)[2] 167 straipsnyje, o ES vaidmuo žiniasklaidoje taip pat reglamentuojamas SESV bendrosios rinkos (26 straipsnis) ir konkurencingumo (173 straipsnis) nuostatomis. Šia sistema grindžiami dvejopi programos „Kūrybiška Europa“ tikslai: apsaugoti, plėtoti ir skatinti Europos kultūros bei kalbų įvairovę ir paveldą ir didinti kultūros ir kūrybos sektorių (toliau – KKS), visų pirma audiovizualinio sektoriaus, konkurencingumą ir ekonominį potencialą.

Įgyvendinant KE 2 remiamasi KE 1 privalumais, tačiau kartu diegiamos inovacijos. Jų daugiausia imtasi reaguojant į skaitmeninę pertvarką, kuri atneša esminį pokytį. Pripažįstant KKS[3] svarbą ir jiems kylančių problemų mastą, 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiui programai buvo skirtas 2,44 mlrd. EUR biudžetas, t. y. 66 proc. didesnis nei ankstesniu finansavimo laikotarpiu. Abiem finansavimo laikotarpiais biudžeto paskirstymas trims paprogramėms išliko palyginti stabilus: 56–58 proc. biudžeto buvo skirta MEDIA paprogramei, 31–33 proc. – Kultūros paprogramei ir 13–9 proc. Tarpsektorinei paprogramei. Biudžetas buvo iki galo įvykdytas abiem programavimo laikotarpiais, be kita ko, COVID-19 pandemijos metu, kai buvo uždaryta daug renginių vietų.

Programos „Kūrybiška Europa“ biudžetas yra labai ribotas – jis sudaro 0,2 proc. dabartinio ES biudžeto, o pagrindinis viešojo finansavimo šaltinis yra valstybės narės. Tačiau programa „Kūrybiška Europa“ orientuota į veiklą, kuriai ES intervencija gali turėti papildomos naudos, palyginti su vien tik valstybių narių veiksmais. Visų pirma ji sprendžia kultūros, kūrybos ir žiniasklaidos sektorių susiskaidymo pagal nacionalines ir kalbines sienas problemą. Be to, remiant ES žiniasklaidos, audiovizualinio ir kitų kultūros ir kūrybos sektorių konkurencingumą ir įvairovę nepakanka vien tik nacionalinio lygmens finansavimo. Visų pirma programa „Kūrybiška Europa“ remiamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas ir turinio sklaida visoje ES, per veiklą visoje Europoje, pavyzdžiui, bendradarbiavimą, bendrą gamybą ir tinklų kūrimą, taip didinant nacionalinių kultūros vertybių vertę už nacionalinių sienų. Tokiu būdu taip pat užtikrinama vienoda prieiga prie žiniasklaidos ir kultūros turinio ES gyvenantiems asmenims.

Labai didelis programos privalumas, didinantis jos aktualumą ir pasiekiamumą dalyvavimas yra platus Europos laisvosios prekybos asociacijos narių, kurios yra Europos ekonominės erdvės narės,

---

[1] Programa „Kūrybiška Europa“ sukurta 2013 m. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1295/2013, kuriuo programos „Kultūra“, MEDIA 2007 ir „MEDIA Mundus“ sujungtos į vieną bendrą finansavimo priemonę. 2021 m. buvo nustatyta nauja programa „Kūrybiška Europa“ (2021–2027 m. laikotarpiui) (Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/818).

2 SUTARTIS DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO (SUVESTINĖ REDAKCIJA).

[3] Kultūros ir kūrybos sektorių ekosistemai tenka svarbus vaidmuo – ji yra viena iš 14 pagrindinių pramonės ekosistemų, nustatytų 2020 m. priėmus komunikatą „Naujasis Europos pramonės kursas“, COM(2020) 102 *final*; Briuselis, 2020 03 10.

šalių kandidačių ir potencialių kandidačių bei Europos kaimynystės politikos šalių. Programa prisideda prie ES pastangų plėtoti kultūros diplomatiją, nes su šiomis šalimis užmezgami apčiuopiami ryšiai. ES narystės siekiančioms šalims dalyvavimas programoje „Kūrybiška Europa“ yra teigiamas aspektas, naudingas Sąjungos *acquis* 26 skyriui dėl švietimo, kultūros ir žiniasklaidos. Kalbant apie audiovizualinį sektorių, trečiųjų šalių prisiderinimas prie Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos yra dalyvavimo MEDIA ir Tarpsektorinėje paprogramėse *ex ante* sąlyga, taigi skatina spartinti reglamentavimo konvergenciją.

2. Laimėjimai ir problemos

MEDIA paprogramė

MEDIA paprograme sėkmingai prisidėta prie kultūrų įvairovės išsaugojimo ir konkurencingumo stiprinimo. Per tris dešimtmečius pagrindinė MEDIA paprogramės misija išliko aiški: asmenims visoje Europoje pristatyti kokybiškus Europos filmus ir serialus. Taigi MEDIA paprogramės veiksmai yra integruoti į visą audiovizualinės pramonės vertės grandinę ir padeda kurti atsparią europietišką ekosistemą. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į tai, kad ES audiovizualinis sektorius susiduria su didele pasaulinio masto veikėjų, ne tik didžiųjų Holivudo studijų, bet vis dažniau ir didžiausių pasaulio technologijų bendrovių, konkurencija.

MEDIA paprogramė konkrečiai padidino tarptautinę Europos filmų ir serialų sklaidą sektoriuje, kuris labai susiskaidęs pagal nacionalines sienas. Vertinimo metu paaiškėjo, kad tuos ES filmus ir serialus, kurie buvo remiami pagal MEDIA paprogramę[4], žiūrovai galėjo pamatyti vidutiniškai daugiau ES šalių, negu panašių ES kūrinių, kurie negavo MEDIA paprogramės finansavimo, t. y. per televiziją, kino teatruose ir naudojantis užsakomosiomis vaizdo programų paslaugomis juos buvo galima pamatyti atitinkamai 9,5, 6,6 ir 3,2 ES šalių daugiau. Apskaičiuota, kad vien pagal ankstesnę programą MEDIA paprograme remti ES filmai ir serialai už jų kilmės šalies ribų ES šalyse pritraukė bent 241 milijonu žiūrovų daugiau, palyginti su MEDIA paprogramės paramos negavusiais filmais ir serialais.

Dar viena sėkminga iniciatyva, kuria prisidedama prie tarptautinės Europos filmų ir serialų sklaidos yra MEDIA paprogramės parama Europos kino teatrams. 2014–2023 m. tinklo „Europa Cinemas“ geografinė aprėptis išaugo 32 proc. ir pasiekė daugiau kaip 750 savivaldybių. Iki 2023 m. šis tinklas pardavė beveik 40 proc. visų bilietų į nenacionalinius Europos filmus ES, o tai rodo didelę ES pridėtinę vertę.

Dėl MEDIA paprogramės finansavimo taip pat pagerėjo aukštos kokybės audiovizualinių kūrinių gamybos ir galiausiai jų išleidimo procesai. Visų pirma buvo remiami filmai ir televizijos serialai jų esminiu kūrimo etapu. Apskaičiuota, kad remtų filmų ir serialų, kurie galiausiai buvo pasiekė ekranus, dalis sudaro 29 proc. visų filmų ir serialų, kurių kūrimui vertinamuoju laikotarpiu buvo suteikta parama, o šis rodiklis akivaizdžiai viršija rinkos vidurkį. Tai rodo teigiamą finansavimo poveikį. Trečdalis vaizdo žaidimų, sukurtų pasinaudojus MEDIA paprogramės finansavimu,

[4] Be kita ko, šiais KE 1 rėmimo veiksmais: *Development Slate* (liet. „Projektų katalogo kūrimas“); *Development-Animation* (liet. „Animacijos kūrimas“); *Development-Documentaries* (liet. „Dokumentinių filmų kūrimas“); *Development-Fiction* (liet. „Vaidybinių filmų kūrimas“); *Support to Television Programming of Audiovisual European Works* (liet. „Parama Europos audiovizualinių kūrinių kūrimui televizijai“); *Support to international co-production funds* (liet. „Parama tarptautiniams bendros gamybos fondams“); *Distribution Automatic* (liet. „Platinimas – automatinė parama“); *Distribution Selective* (liet. „Platinimas – atrankinė parama“); *Sales Agents* (liet. „Pardavimo agentai“); taip pat šiais KE 2 rėmimo veiksmais: *Development Slate* (liet. „Projektų katalogo kūrimas“); *Development Mini Slate* (liet. „Projektų minikatalogo kūrimas“); *Co-development* (liet. „Bendras produkcijos kūrimas“); *TV and online content* (liet. „Televizija ir internetinis turinys“); *European Distribution* (liet. „Platinimas Europoje“); *European Sales Agents* (liet. „Europos pardavimo agentai“); *Films on the Move* (liet. „Judūs filmai – pagalba sklaidai“).

galiausiai buvo komercializuoti, o labai konkurencingame ir dinamiškame sektoriuje tai sėkmės ženklas.

Pagal MEDIA paprogramę daugiausia dėmesio skirta Europos tarpvalstybiniams bendros gamybos kūriniams, kad būtų pasiektas didesnis poveikis Europos lygmeniu tiek kūrimo etapu, tiek rengiant programas televizijai ir užsakomosioms vaizdo programų paslaugoms. Dėl tokių bendros gamybos kūrinių didėja konkurencingumas, nes plečiasi auditorija užsienyje, atsiranda naujų finansavimo šaltinių ir dalijamasi praktine patirtimi. Remtų tarpvalstybinių Europos bendros gamybos kūrinių dalis gerokai padidėjo – nuo 36 proc. vykdant KE 1 iki 84 proc. vykdant KE 2 (2021–2023 m.), t. y. gerokai daugiau nei apskaičiuotas ES kūrinių, neremtų pagal MEDIA paprogramę, rinkos vidurkis (13,7 proc.).

Be to, pagal MEDIA paprogramę remti filmai, serialai ir žaidimai nuolat sulaukdavo kritikų pripažinimo ir įvertinimo. 2014–2023 m. laikotarpiu remtiems kūriniams skirta apie 1 200 nominacijų ir 500 apdovanojimų iš prestižinių tarptautinių festivalių ir apdovanojimus teikiančių įstaigų. Pavyzdžiui, remtiems kūriniams atiteko 127 apdovanojimai Kanų kino festivalyje, 86 apdovanojimai Tarptautiniame Berlyno kino festivalyje ir 73 apdovanojimai Europos kino apdovanojimuose. Tai atspindi didelę pagal MEDIA paprogramę remiamų Europos kūrinių kultūrinę vertę ir tarptautinį pripažinimą.

Kultūrų įvairovė buvo stiprinama priemonėmis, skirtomis šalims, turinčioms mažesnius audiovizualinius pajėgumus, visų pirma skatinant bendradarbiavimą. Remtų kūrinių, sukurtų bendradarbiaujant mažo ir didelio pajėgumo šalims, dalis padidėjo nuo mažiau nei 5 proc. vykdant KE 1 iki maždaug 30 proc. vykdant KE 2 (2021–2023 m.). Be to, remtų kūrinių mažiau vartojamomis kalbomis dalis padidėjo nuo 25 proc. vykdant KE 1 iki 32 proc. vykdant KE 2 (2021–2023 m.). Nors padaryta pažanga didinant visų valstybių narių dalyvavimą, parama vis dar atitenka tik ribotam paramą gaunančių šalių skaičiui.

Žvelgiant plačiau, pagal MEDIA paprogramę taip pat buvo pritraukta investicijų į nuosavą kapitalą, nes buvo teikiama mišri parama priemonei „MediaInvest“, nuo 2021 m. pradėtai įgyvendinti pagal programą „InvestEU“. Ši nauja investicijų į nuosavą kapitalą platforma skirta Europos audiovizualiniams ir žaidimų projektams. Priemonės „MediaInvest“ tikslas – skatinti daugiau privačiųjų investicijų ir taip stiprinti konkurencingumą. 2022–2027 m. laikotarpiu siekiama pritraukti iki 400 mln. EUR investicijų į nuosavą kapitalą. Pagal priemonę „MediaInvest“ jau pasirašyti keturi investicijų susitarimai ir šia priemone sėkmingai siekiama jos užsibrėžto tikslo. Ji taip pat veiksmingai papildo paskolų garantijas (žr. toliau tarpsektorinių veiksmų vertinimą).

Apskritai MEDIA paprogramė padėjo formuoti Europos ekosistemą ir papildo valstybių narių politiką, orientuotą į vidaus rinką. Tačiau šis poveikis pats savaime negali pasipriešinti galingoms rinkos jėgoms, kurios keičia sektorių ir atsiranda dėl besikeičiančios vartotojų elgsenos ir technologinės pažangos.

Kultūros paprogramė

Kultūros paprogramė yra priemonė, kuri nuolat teikia galimybę KKS organizacijoms visoje Europoje bendradarbiauti už nacionalinių sienų tokiu būdu ir tokiais klausimais, kuriems nacionalinis finansavimas neskiriamas. Sektoriuose, kuriuose susiduriama su tokiomis problemomis kaip rinkos susiskaidymas ir kalbų skirtumai, skaitmeninė transformacija, didelė labai mažų organizacijų dalis, ribotas judumas ir mažų garantijų darbas, Kultūros paprogramė

suteikia platformą tarpvalstybiniam bendradarbiavimui, leidžiančią subjektams užsiimti bendra kūryba ir mainais, kurie tokiu mastu nacionaliniu lygmeniu paprastai neremiami. Be to, šia paprograme, pasitelkiant jos kompleksinius socialinės įtraukties ir lyčių lygybės, tvarumo elementus, remiamos ES pastangos ir prisidedama prie ES diplomatinių pastangų kultūros srityje.

Vykdant KE 1, paprogramė palengvino daugiau nei 1 200 tarpvalstybinių projektų – buvo vykdoma daugiau nei 7 500 kultūrinių veiklų ir daugiau kaip 22 000 specialistų galėjo tarptautiniu mastu plėtoti karjerą ir įgyti patirties kitose šalyse. Vykdant KE 2, nuo 2021 m. iki 2023 m. naudojantis Kultūros paprogramę paremta 630 projektų, nukreipiant 294 mln. EUR daugiau nei 2 000 organizacijų 39 šalyse. Ši paprogramė sudarė palankesnes sąlygas išversti daugiau kaip 1 500 knygų, taip didindama kalbų įvairovę ir prieigą prie literatūros mažiau vartojamomis kalbomis. Iniciatyva „Culture Moves Europe“ suteikė daugiau kaip 3 800 naujų menininkų judumo ir viešinimo galimybių, sudariusių sąlygas jiems užmegzti naujus (dažnai) tvarius tarptautinius partnerystės ryšius. Be to, pagal šią paprogramę buvo remiamos tokios iniciatyvos kaip kultūros organizacijų tinklai, jaunųjų menininkų talentų rėmimo platformos, orkestrai ir kultūros apdovanojimai.

Ši paprogramė prisideda prie ilgalaikių partnerystės ryšių plėtojimo ir Europos kultūros erdvės kūrimo, nes ugdomi KKS specialistų įgūdžiai, be to, nustatyta, kad 8 iš 10 atvejų bendradarbiavimas tęsiamas ir pasibaigus projektui.

Šios paprogramės aktualumas ypač atsiskleidė per krizes, su kuriomis susidurta 2014–2023 m. laikotarpiu. Nors dėl COVID-19 kultūros ir kūrybos sektoriams buvo kilusi egzistencinė grėsmė, įgyvendinant programą buvo reaguojama lanksčiai – buvo kuriamos novatoriškos priemonės, pavyzdžiui, „Culture Unite“, ir pritaikyta jos finansinė parama kultūros ir kūrybos sektoriams. Panašiai, reaguojant į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, pagal šią paprogramę parengtas 5 mln. EUR kvietimas teikti pasiūlymus Ukrainos KKS remti.

Tačiau reikia pažymėti, kad horizontalioje šios paprogramės veikloje kai kuriems sektoriams, pavyzdžiui, mados ir dizaino, iki šiol atstovaujama nepakankamai.

Programa grindžiama pažangumo principu ir jos biudžeto paketas kiekvienai dalyvaujančiai valstybei nėra nustatomas iš anksto. Iš tiesų lėšos skiriamos atsižvelgiant į projektų kokybę, o ne į organizacijų kilmės šalį. Todėl lėšų paskirstymui skiriant dotacijas įtakos turi keletas veiksnių. Pavyzdžiui, šalys, turinčios stipriai išplėtotus kultūros ir kūrybos sektorius ir (arba) veikiančios kaip regioniniai centrai, paprastai gauna didesnę dalį lėšų (pavyzdžiui, Prancūzija, Italija, Vokietija ir Belgija). Tačiau vykdant KE 2 kai kurios šalys, pavyzdžiui, Kroatija, Slovėnija ir Serbija, šioje programoje tapo aktyvesnės. Vis dėlto dar reikia šiek tiek pastangų, kad būtų įtrauktos šalys, kurios nepakankamai aktyviai dalyvauja programoje „Kūrybiška Europa“.

Vis dar išlieka atotrūkis tarp finansavimo poreikio ir turimo finansavimo[5]. Siekiant panaikinti šį atotrūkį, pastaraisiais metais buvo padaryta pakeitimų, kad skirtingo masto projektams būtų padidintas prieinamumas ir subalansuotas finansavimas: apribotas projektų, kuriuose gali dalyvauti ta pati organizacija pagal tą patį kvietimą teikti pasiūlymus, skaičius, be to, didelės apimties bendradarbiavimo projektai pradėti skelbti ne kas metus, o kas dvejus.

[5] Šis atotrūkis ypač ryškus Europos bendradarbiavimo projektuose – didžiausiame šios paprogramės veiksme, nes čia susiduriama su didžiuliu ir vis didėjančiu perteklinių paraiškų skaičiumi. 2021 m. buvo gautos 463 paraiškos, o 2023 m. – 831, ir dėl stabilaus biudžeto jo sėkmės rodiklis sumažėjo nuo 27 proc. 2021 m. iki 17 proc. 2023 m. Ši kiekvieno kvietimo teikti pasiūlymus pagal bendradarbiavimo projektus perteklinio paraiškų skaičiaus tendencija tęsėsi ir po 2023 m.

Tarpsektorinė paprogramė

2021 m. pradėta teikti parama naujienų žiniasklaidai ir finansuoti aukštos kokybės projektai, skirti svarbiausioms su struktūriniais ir technologiniais pokyčiais susijusioms problemoms spręsti, žiniasklaidos nepriklausomumui ir pliuralizmui bei gebėjimui naudotis žiniasklaidos priemonėmis skatinti. Naujienų žiniasklaidos pajamos smarkiai mažėja, nes reklama perkeliama į pasaulines interneto platformas, o Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija[6] nurodo, kad esama grėsmės žiniasklaidos pliuralizmui ir redaktorių nepriklausomumui visose valstybėse narėse. Nedaug valstybių narių skiria didelius finansinius išteklius žurnalistų saugumui arba žiniasklaidos priemonių atsparumui ir inovacijoms remti.

Kūrybinių inovacijų laboratorija suteikė pradinį finansavimą audiovizualinio ir kitų kultūros ir kūrybos sektorių bendradarbiavimui. Nors iš pradžių šiai iniciatyvai sunkiai sekėsi pritraukti tinkamų pasiūlymų, palaipsniui ji pradėjo kurti pridėtinę vertę, finansuodama tarpdalykius projektus, kuriais sprendžiamos bendros problemos, visų pirma susijusios su platesnės auditorijos pasiekimu ir monetizavimu, panaudojant skaitmenines priemones, pavyzdžiui, dirbtinį intelektą ir blokų grandinę. Nepaisant to, inovacijos tebėra didžiulis iššūkis ES kultūros ir kūrybos sektoriams. Tik 30 proc. ES KKS įmonių yra priėmusios skaitmeninės transformacijos strategiją, o investicijos į DI sudaro mažiau nei 1 proc. visų jų investicijų. Vertinimas taip pat atskleidė, kad tos pačios intelektinės nuosavybės naudojimas transmedijose turi teigiamą poveikį kūrinių, kuriems galioja intelektinė nuosavybė, populiarumui ir konkurencingumui. Šiuo atžvilgiu sinergija labiau pastebima tarp audiovizualinio sektoriaus ir kitų žiniasklaidos sektorių, kuriuose plačiai naudojamasi autorių teisėmis, (muzikos ir leidybos). Jie tam tikru mastu susiduria su bendromis problemomis ir galimybėmis, susijusiomis su konkurencingumu ir skaitmenine transformacija, metu, kai didelės ne ES platformos vis labiau kontroliuoja, prie kokio turinio asmenys praleidžia savo laiką.

Kalbant apie finansines priemones, labai veiksminga buvo pirmoji kultūros ir kūrybos sektorių garantijų priemonė. Veiksmingai bendradarbiaujant Komisijai ir Europos investicijų fondui, sektoriuose, kurie anksčiau buvo laikomi didelės rizikos dėl įmonių turto nematerialiojo pobūdžio, su pinigų srautais susijusių sunkumų ir patikimų ekonominių duomenų trūkumo, buvo sulaukta stiprios rinkos reakcijos. Paskolų suma viršijo 1,8 mlrd. EUR, o tai gerokai daugiau nei pradinis tikslas – 600 mln. EUR. Taip 15–30 proc. sumažintas finansavimo skolintomis lėšomis trūkumas, kuris, kaip apskaičiuota, siekė nuo 837 mln. EUR iki 2,07 mlrd. EUR per metus. 44 proc. šių paskolų gavo audiovizualinis ir multimedijos sektoriai, tačiau naudos gavo ir keli kiti sektoriai, įskaitant muzikos, scenos menų ir vaizdo žaidimų sektorius. Vėliau nuo 2021 m. kultūros ir kūrybos sektorių garantijų priemonė buvo įtraukta į programą „InvestEU“.

Visose dalyvaujančiose šalyse įsteigti programos „Kūrybiška Europa“ centrai buvo labai svarbūs propaguojant programą ir teikiant pagalbą potencialiems pareiškėjams, ypač labai mažoms organizacijoms, turinčioms ribotus pajėgumus.

3. Administracinis veiksmingumas

Europos švietimo ir kultūros vykdomoji įstaiga, įgyvendinusi didžiąją dalį programos „Kūrybiška Europa“, užtikrino veiksmingą centralizuotą kvietimų teikti pasiūlymus įgyvendinimą ir dotacijų valdymą. Apskritai ankstesnės programos administravimo išlaidos, palyginti su visu jos biudžetu,

[6] Žiniasklaidos pliuralizmo ir žiniasklaidos laisvės centras (2025), Žiniasklaidos pliuralizmo observatorija.

buvo gerokai mažesnės nei tikėtasi, o pagal dabartinę programą jos dar labiau sumažintos. 2014 m. jos sudarė 7,74 proc. viso biudžeto, o 2023 m. – 6,74 proc. Administracinės išlaidos padidėjo mažiau nei veiklos biudžetas, o tai rodo, kad dėl veiksmingumo pavyko sutaupyti.

Siekiant supaprastinti procedūras ir sumažinti pareiškėjams tenkančią paraiškų teikimo naštą, imtasi tam tikrų priemonių (fiksuotųjų sumų, didesnių bendro finansavimo viršutinių ribų, daugiamečių susitarimų). Iš naudos gavėjų atsiliepimų matyti, kad administracinė našta pagal dabartinę programą sumažėjo: 73 proc. KE 1 dalyvių manė, kad paraiškų teikimo išlaidos buvo didelės, o KE 2 atveju taip manė 66 proc. dalyvių.

4. Žvilgsnis į ateitį

Atliktas vertinimas davė vertingų pamokų, kaip ateityje planuoti ir įgyvendinti ES lygmens finansavimą kultūrai ir žiniasklaidai, o jo rezultatai bus panaudoti atliekant programą „Kūrybiška Europa“ pakeisiančios programos, t. y. programos „AgoraEU“, poveikio vertinimą.

MEDIA paprogramė

Europos filmų, serialų, dokumentinių filmų ir kitų audiovizualinių kūrinių platinimas už nacionalinių sienų suartina europiečius, nes dalijamasi paveikiomis Europos istorijomis, ir kartu stiprina Europos įmones, konkuruojančias su pasaulio žiniasklaidos ir technologijų milžinėmis. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų siekiant visose platformose pritraukti platesnę tarpvalstybinę auditoriją, ypač jaunesnių kartų atstovus. Be to, nepaisant reikšmingų pokyčių gerinant vienodas sąlygas MEDIA paprogramės šalyse, reikia nuolat stengtis didinti geografinę bei kalbinę įvairovę ir didinti dalyvavimą.

MEDIA paprogramė buvo plėtojama daugiau dėmesio skiriant inovacijoms ir tarpvalstybiniam bendradarbiavimui, įskaitant bendros gamybos kūrinius ir platinimą visoje Europoje. Toks gebėjimas prisitaikyti itin svarbus reaguojant į rinkos tendencijas ir naujus iššūkius, pavyzdžiui, didėjantį srautinio transliavimo populiarumą. Kadangi žiniasklaidos rinkos yra pasaulinės, novatoriškos ir dinamiškos, bus svarbu ir toliau stebėti tendencijas, kad MEDIA paprogramė neatsiliktų nuo pokyčių. Kalbant apie vaizdo žaidimus, paramos poreikis šiame dinamiškame ir sparčiai augančiame sektoriuje gerokai viršija dabartinius biudžeto paketus. Nors keliuose MEDIA paprogramės veiksmuose jau atlikta pakeitimų, kad būtų atsižvelgta į šio sektoriaus ekonominę svarbą ir jo patrauklumą įvairaus amžiaus europiečiams, reikia toliau svarstyti, kaip geriausiai sustiprinti šią paramą ateityje.

Dotacijų finansavimo ir finansinių priemonių derinys buvo naudingas šiam pramonės sektoriui, nes patenkino įvairius poreikius – nuo galimybės gauti pradinį finansavimą ir bendro finansavimo iki tarpinių paskolų ir nuosavo kapitalo plataus užmojo visos Europos masto projektams.

Turinio paslaugų sektoriai, kuriuose svarbi dalis tenka intelektinei nuosavybei, susiduria su bendrais iššūkiais, pavyzdžiui, kaip skaitmeniniame amžiuje pritraukti platesnę auditoriją ir reaguoti į besikeičiančius vartotojų prioritetus (ypač kai kalbama apie skaitmeninių technologijų epochos kartos jaunimą). Šiuo požiūriu labai svarbi MEDIA paprogramės sėkmė ir patirtis, įgyta siekiant platesnės tarpvalstybinės auditorijos, pavyzdžiui, pasitelkiant bendros gamybos kūrinius ir platinimą visoje Europoje.

Atsižvelgiant į iššūkių mastą, MEDIA paprogramė turi būti vykdoma bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir visa audiovizualine pramone, kad būtų galima geriau išnaudoti sinergiją.

Kultūros paprogramė

Pagal abi programas Kultūros paprogramė padėjo KKS spręsti tokius pagrindinius uždavinius, kaip Europos rinkos susiskaidymas nacionaliniu ir lingvistiniu lygmenimis ir pokyčiai, kuriuos lemia dvejopa pertvarka. Tačiau pastaraisiais metais kai kurie poreikiai tapo dar aktualesni, be to, atsirado ir naujų – susijusių, pavyzdžiui, su išpuoliais prieš meninę laisvę ar sparčia dirbtinio intelekto plėtra. Reikia geriau juos atliepti, atsižvelgiant į būsimo Europos kultūros politikos kelrodžio užmojį.

Finansavimo poreikis, net iki keturių kartų didesnis nei šiuo metu turimas bendradarbiavimo projektų veiksmo biudžetas, rodo didelį KKS poreikį šios paprogramės finansavimui. Finansavimas yra būtinas, kad paprogramė ir toliau padėtų KKS atskleisti visą jų potencialą ir pasiruošti ateičiai, tuo pat metu didindama prieigą prie įvairaus kultūros turinio tarpvalstybiniu mastu.

Taikant paprogramės sektorinį požiūrį buvo sprendžiami konkretūs tam tikrų sektorių uždaviniai, o taikant horizontalųjį požiūrį kultūros ir kūrybos sektorių veiklos vykdytojams suteikiama daugiau lankstumo ir laisvės. Svarbu išlaikyti abiejų šių požiūrių derinį, kad būtų užtikrinta, jog ši paprogramė ir toliau būtų stipriai orientuota į politikos tikslus.

Reikia dėti daugiau pastangų padidinti Kultūros paprogramės matomumą kultūros ir kūrybos sektoriuose ir šalyse, kurios joje nepakankamai aktyviai dalyvauja. Informavimo veiklą būtų galima dar labiau pagerinti dalijantis informacija apie paprogramę su tokių sektorių ir šalių organizacijomis bei tikslingiau ją joms pateikiant.

Reikia reguliariai peržiūrėti ir atidžiai stebėti KE 2 numatytas supaprastinimo priemones. Šiuo atžvilgiu pagal Kultūros paprogramę ir toliau turėtų būti skiriamas dėmesys prieinamumo problemoms spręsti ir nenustojama plėsti jos aprėptį, įtraukiant tas KKS organizacijas, kurios neturi ankstesnės veikimo ES lygmeniu patirties.

Taip pat įgyta tam tikros patirties, susijusios su nuolatine stebėsena, vertinimu ir duomenų prieinamumu. Komisija įgyvendins konkrečias priemones, kad būtų sistemingiau renkami paprogramės duomenys. Šios priemonės apima išsamią šiuo metu turimų duomenų analizę, kad juos būtų galima geriau panaudoti nedidinant naudos gavėjams tenkančios naštos. Kartu bus dedamos pastangos ir skiriami papildomi ištekliai, kad būtų toliau tobulinamos vidaus ataskaitų teikimo priemonės ir renkami duomenys iš KKS atstovų.

Tarpsektorinė paprogramė

Parama naujienų žiniasklaidai siekia tik apie 15 mln. EUR per metus, tačiau jos poreikis yra didelis. Pavyzdžiui, žurnalistikos partneryščių veiksmas sulaukė 700 proc. daugiau paraiškų nei buvo galimybių finansuoti. Parama ateityje bus itin svarbi, nes visoje ES vis daugėja iššūkių tokiose srityse kaip žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas, žiniasklaidos perspektyvumas bei dezinformacija ir tai daro neigiamą poveikį visuomenės atsparumui ir demokratiniam dalyvavimui.

Ateityje skelbiant Kūrybinių inovacijų laboratorijos kvietimus teikti pasiūlymus reikia toliau tobulinti kriterijus, siekiant užtikrinti, kad finansuojami projektai būtų tikrai novatoriški ir jais būtų prisidedama prie ilgalaikės skaitmeninės audiovizualinio sektoriaus ir kitų kultūros ir kūrybos sektorių transformacijos. Pagal Kūrybinių inovacijų laboratorijų veiksmą taip pat yra galimybių geriau išnaudoti tarpsektorinę inovacijų sinergiją, kuri visų pirma sudaro sąlygas plėtoti ir naudoti tarpsektorinę intelektinę nuosavybę.